

LAPS/106/2025, 8.9.2025

Lapsiasiavaltuutetun lausunto eduskunnan sivistysvaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi varhaiskasvatuslain muuttamisesta

Viite: Kirjallisen lausunnon pyyntö sivistysvaliokunnalta / HE 55/2025 vp

Lapsiasiavaltuutetun tehtävänä on arvioida ja edistää lapsen oikeuksien toteutumista. Työn perustana on YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus (SopS 59 ja 60/1991), joka on lailla voimaan saatettu ihmisoikeussopimus. Yleissopimus koskee kaikkia alle 18-vuotiaita. Lapsiasiavaltuutettu arvioi hallituksen esitystä yleissopimuksen näkökulmasta.

Hallituksen esityksen keskeinen sisältö

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi yksityisen päiväkotitoiminnan rekisteröintimenettelystä, jolloin nykyisestä yksityisten palveluntuottajien lupamenettelystä luovuttaisiin. Yksityistä perhepäivähoitoa koskevaan sääntelyyn ei ehdoteta muutoksia.

Luvan sijasta yksityisen päiväkotitoiminnan harjoittaminen edellyttäisi, että palveluntuottaja ja sen toimipaikat olisi rekisteröity palveluntuottajien rekisteriin. Rekisteröinnin edellytyksenä olisi, että palveluntuottaja ja toimipaikat täyttäisivät niille säädetyt taloudelliset ja toiminnalliset edellytykset. Rekisteröintiprosessi pysyisi soveltuvien osin samana kuin lupamenettelyssä. Esityksen mukaan päiväkotitoiminnan aloitusta kuitenkin aikaistettaisiin siten, että toimitiloihin tehdyn tarkastuksen jälkeen toiminnan voisi aloittaa ennen rekisteröintipäätöstä.

Yhteenveto lapsiasiavaltuutetun kannanotoista

- Lapsiasiavaltuutettu pitää hyvänä, että yksityisen varhaiskasvatuksen toiminnan harjoittamisen edellytykset tulevat tarkastetuiksi ennen toiminnan aloittamista.
- Lapsiasiavaltuutettu katsoo, että lapsivaikutusten arviointi on pintapuolinen siltä osin kuin esityksen myötä ne palveluntuottajat, jotka on lain voimaantullessa rekisteröity ilmoitusmenettelyn perusteella, ja jotka eivät ole hakeneet lupamenettelyn siirtymäaikana lupaa, saisivat jatkaa yksityisen päiväkotitoiminnan harjoittamista ilman, että tämä edellyttäisi palveluntuottajilta toimenpiteitä tai toimijoiden yleisten edellytysten tarkastamista.
- Lapsiasiavaltuutetun näkemyksen mukaan yksityisen palveluntuottajan ja asiakkaan välisen yksityisoikeudellisen sopimuksen sopimusehtojen arviointi tulisi huomioida rekisteröintimenettelyssä.

Lapsiasiavaltuutetun kannanotot

Lapsiasiavaltuutettu katsoo, kuten hallituksen esityksessäkin on todettu (s. 10), että lapsen edun toteutumisen kannalta on perusteltua, että lapsiin kohdistuvan elinkeinon sääntely nojaa vahvasti ennakolliseen valvontaan. Lapsiasiavaltuutettu on aiemmin sivistysvaliokunnalle antamassaan lausunnossaan koskien hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi varhaiskasvatuslain muuttamisesta (HE 224/2021 vp)¹ todennut pitävänsä hyvänä, että lapsiin kohdistuvan elinkeinon valvontaa tehdään ennakollisesti, sillä lapset ovat lähtökohtaisesti pelkästään ikänsä vuoksi heikommassa asemassa, eivätkä he välttämättä osaa kertoa kohtaamistaan epäkohdista. Siksi ennakollinen valvonta, joka estää varhaiskasvatustoiminnan aloittamisen tai sen olennaisen muuttamisen ennen kuin sen asianmukaisuus on varmistettu, on oleellisessa osassa suojelemassa lapsen oikeuksien toteutumista.

Ehdotuksen mukaan rekisteröinti olisi edellytys yksityisen päiväkotitoiminnan harjoittamiselle (44 § 1 mom.), mutta uusi palveluntuottaja saisi aloittaa toimintansa, kun sen on katsottu täyttävän laissa säädetyt yleiset edellytykset, sen toimipaikka on tarkastettu kunnan monijäsenisen toimielimen toimesta ja kunta on antanut tarkastuskertomuksen suorittamastaan tarkastuksesta, eikä tarkastuksessa ole havaittu puutteita (44 § 2 mom.). Ehdotuksen mukaan rekisteröintiviranomaisen tulisi rekisteröintiä koskevan hakemuksen

saatuaan ja uusien palveluntuottajien osalta yleiset edellytykset tarkastettuaan pyytää kunnan monijäsenistä toimielintä suorittamaan tarkastus varhaiskasvatuksen toimipaikassa (44 b §). Palveluntuottaja voisi tarkastuskertomuksen saatuaan aloittaa päiväkotitoiminnan eikä palveluntuottajan tarvitsisi jäädä odottamaan rekisteröintipäätöksen ja rekisteröinnin tekemistä (ehdotuksen 44 §:n perustelut, s. 18).

Hallituksen esityksessä todetaan (s. 11), että lapsen edun toteutumisen kannalta on oleellista, että päiväkotipalveluntuottajien taloudelliset ja ammatilliset toimintaedellytykset selvitetään aina huolellisesti ja ennen kuin toiminta voidaan aloittaa. Toiminnan aloittamisen mahdollistaminen ennen rekisteröintipäätöksen tekemistä ei esityksessä katsota vaarantavan lapsen etua, sillä kaikki toiminnan harjoittamisen edellytykset ovat tulleet tarkastetuiksi jo aikaisemmin, eikä palveluntuottajan rekisteröimisen yhteydessä voi tulla esiin enää sellaisia seikkoja, jotka johtaisivat hylkäävään rekisteröintipäätökseen. Esityksen mukaan (s. 10) yksityinen palveluntuottaja, jolla ei ole lainkaan edellytyksiä saada rekisteröintiä, huomattaisiin yleisten edellytysten tarkistamisen yhteydessä.

Lapsiasiavaltuutettu pitää hyvänä, että yksityisen varhaiskasvatuksen toiminnan harjoittamisen edellytykset tulevat tarkastetuksi ennen toiminnan aloittamista. Lapsiasiavaltuutettu katsoo, että hallituksen esitystä olisi voinut täsmentää siltä osin, miten lapsen edun turvaava ennakollinen arviointi toiminnan edellytyksistä menettelyllisesti toteutuu. Jättääkö rekisteröintiviranomainen toimipaikan tarkastuspyynnön toimittamatta kunnan monijäseniselle toimielimelle, jos yksityisen varhaiskasvatuksen toiminnan harjoittamiselle säädetyt yleiset edellytykset eivät täyty?

1.1.2023 lailla varhaiskasvatuslain muuttamisesta (326/2022) voimaan tulleen lupamenettelyn siirtymäaika on 31.12.2026 saakka. Hallituksen esityksen mukaan (s. 9) lokakuussa 2024 luvan oli hakenut 41 prosenttia (167/403 kpl) yksityisistä palveluntuottajista. Hallituksen esityksen mukaan rekisteröintimenettely tulisi voimaan 1.1.2026 ja sen myötä nykyisin rekisterissä joko lupamenettelyn tai sitä edeltäneen ilmoitusmenettelyn kautta olevien toimijoiden edellytyksiä toteuttaa asianmukaista ja laadukasta varhaiskasvatusta ei tutkittaisi (s. 11).

Esityksen mukaan (s. 11) rekisterissä on jonkin verran päiväkoteja, joiden toiminnan edellytyksiä ei ole arvioitu sen jälkeen, kun ne on kirjattu rekisteriin. Esityksessä todetaan, että aluehallintoviraston mukaan tällaisia kauan rekisterissä olleita toimijoita, jotka eivät ole hakeneet toiminnalleen lupaa tai tehneet vuosiin muutoksia päiväkodin tietoihin, tulee

aika ajoin vastaan esimerkiksi valvontojen yhteydessä, ja silloin saatetaan havaita, että toiminta onkin tosiasiallisesti päättynyt tai tarjottava varhaiskasvatus ei enää ole säädösten mukaista. Esityksessä todetaan, että nykyisessä lainsäädännössä on vaatimus, jonka mukaan varhaiskasvatustoiminnan tulee koko ajan täyttää toiminnalle asetetut laadulliset ja taloudelliset vaatimukset ja että puutteet näissä edellytyksissä saattavat vaarantaa lasten turvallisuuden tai varhaiskasvatuksen laadun ja siten lapsen edun ensisijaisuuden.

Lapsiasiavaltuutettu katsoo, että ehdotuksen lapsivaikutusten arviointi on tehty tältä osin pintapuolisesti. Hallituksen esityksessä olisi ollut syytä kattavasti arvioida, mikä vaikutus lapsen oikeuksille ja lapsen edun toteutumiselle on sillä, että varhaiskasvatustoimintaa saisi ehdotuksen myötä jatkaa ilman toiminnan edellytysten tutkimista myös sellaiset yksityiset varhaiskasvatuksen järjestäjät, joiden toiminnan edellytykset eivät ole tulleet lupamenettelyn mukaisesti tutkituiksi.

Vaikka hallituksen esityksessä ei käsitellä yksityisen varhaiskasvatuksen järjestäjän ja asiakkaan välisen sopimuksen sopimusehtojen arviointia osana ehdotettua rekisteröintimenettelyä, lapsiasiavaltuutettu toistaa edellä viitatussa lausunnossaan toteamansa siitä, että lapsen kannalta on kestävämpiä, jos sopimusehdot ovat kohtuuttomia ja voivat johtaa siihen, että varhaiskasvatuspaikka irtisanotaan nopeallakin aikataululla. Rekisteröintimenettelyssä tulisi huomioida sellaiset sopimusehtoihin liittyvät seikat, jotka voivat yksittäisen lapsen kannalta johtaa kohtuuttomaan ja lapsen edun vastaiseen lopputulokseen.

Jyväskylässä 8.9.2025

Elina Pekkarinen
lapsiasiavaltuutettu

Jenni Saukkola
juristi

¹ Lapsiasiavaltuutetun [lausunto](#) eduskunnan sivistysvaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi varhaiskasvatuslain muuttamisesta HE 224/2021 vp, 7.2.2022.